

Residu Zero Europa va ser creada per capacitar les comunitats a replantejar la seva relació amb els recursos. En un nombre creixent de regions, grups locals, empreses i municipis estan donant passos significatius cap a l'eliminació dels residus en la nostra societat.

CAS D'ESTUDI

#1

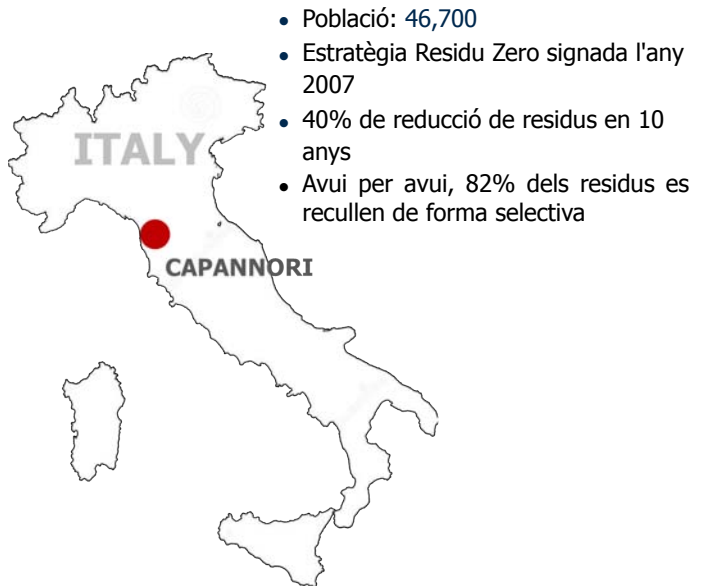
Novembre 2014

LA HISTÒRIA DE CAPANNORI

Situat al nord d'Itàlia, Capannori té un dels nivells municipals de reciclatge més elevats d'Europa.

Aquest municipi Residu Zero és un exemple de com decisions polítiques sòlides i la participació comunitària han aconseguit resultats innovadors. Aquest estudi de cas analitza la història del seu èxit fins l'actualitat.

Enlloc és més certa la frase “Els petits canvis són poderosos”, que a la petita ciutat de Capannori, Itàlia, on una petita però decidida campanya per aturar la construcció d'una incineradora va inspirar tot un moviment social de Residu Zero.

- Població: 46,700
- Estratègia Residu Zero signada l'any 2007
- 40% de reducció de residus en 10 anys
- Avui per avui, 82% dels residus es recullen de forma selectiva

Batalla d'incineradores

Capannori, una ciutat de 46.700 habitants, ubicada a prop de Lucca a la Toscana, transitava cap al camí inexorable de la incineració de residus a Itàlia. El model de gestió de residus del nord d'Europa, basat en la incineració per evitar els problemes ambientals i socials associats als abocadors i produir energia, estava guanyant terreny a Itàlia, un país assetjat per un problema dramàtic i urgent en la gestió de residus. Organitzacions mèdiques locals, i fins i tot organitzacions no governamentals ambientals van oposar poca resistència, al veure la incineració com la solució menys dolenta a un dilema aparentment impossible. Els interessos comercials i la pressió des del nord d'Europa van contribuir a una carrera cap a la incineració que semblava impossible.

No hi havia qui pogués organitzar una sòlida defensa contra la invasió de les incineradores. **En el debat públic no es va parlar del fet que la incineració promou la generació de residus, competeix amb el reciclatge, agreuja el repte de**

la sostenibilitat, dispara la corrupció i allibera emissions tòxiques mentre que tan sols captura una mínima part de l'energia emmagatzemada en els residus.

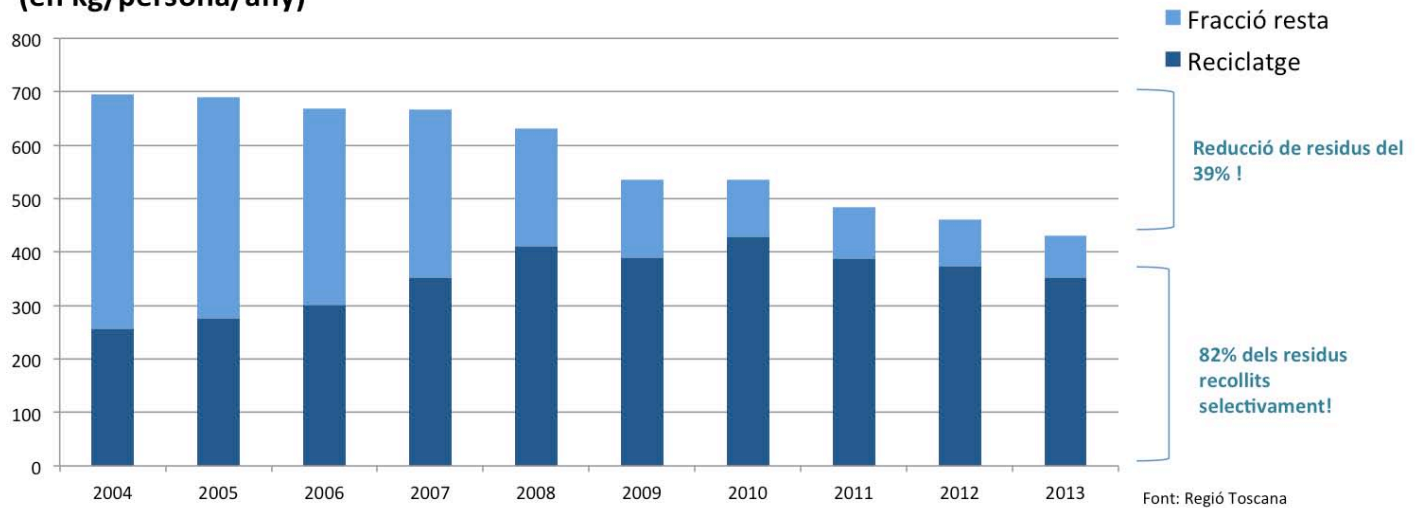
Comunitats com Capannori es van quedar soles en la seva lluita contra la construcció d'incineradores. El 1997, el mestre d'escola primària Rossano Ercolini va adonar-se que la incineradora planificada per a la seva àrea provocaria efectes potencialment perjudicials per a la salut dels habitants i del seu entorn. Amb l'ajuda del Dr. Paul Connett, un expert mundial en incineració i Residu Zero, es va dedicar a conscienciar la població local del perill potencial de construir una incineradora a la seva comunitat. El moviment va aconseguir bloquejar la construcció de la planta i aviat es va estendre a altres comunitats de la regió amenaçades per una altra incineradora.

Quina és l'alternativa?

Amb la tasca d'implantar una alternativa a la incineració, Ercolini va decidir que l'únic enfocament possible era el d'una reducció de residus. Amb aquesta missió, es va fer càrrec de la direcció de l'empresa local de recollida, ASCIT, i va crear un programa pilot de recollida porta a porta de residus. Després d'un any abandonà el càrrec i tornar a fer campanya en contra de la incineració per Itàlia. El 2007, Ercolini va aconseguir persuadir l'ajuntament de Capannori per a ser **el primer a Europa en adoptar una Estratègia de Residu Zero, comproment-se a un objectiu de zero residus a l'abocador per a 2020.**

Evolució de la recollida selectiva i la generació de residus a Capannori 2004-2013 (en kg/persona/any)

La recollida porta a porta es va implantar de forma progressiva en tot el municipi entre 2005 i 2010, començant en pobles petits, on els errors poguessin ser identificats i corregits des del principi, i aleshores es va estendre a tot el terme municipal el 2010. Aleshores se separaven en origen el 82% dels residus municipals, i la fracció resta enviada a abocador només era del 18%. El 2012 un seguit de

comunitats del municipi implantaren una nova tarifa de pagament per generació de residus (PxG), on la freqüència de recollida de residus per llar es mesura utilitzant adhesius de microxips en bosses d'escombraries, escanejats per un lector en el vehicle de recollida. En aquestes àrees la nova tarifa va incentivar una millor separació i prevenció, impulsant els índexs de recollida selectiva fins el 90%.

Transparència i consulta

Els polítics locals van reconèixer que la clau de l'èxit amb el sistema de recollida porta a porta i altres mesures de Residu Zero va ser la consulta precoç i activa a la població. **Es van celebrar reunions en espais públics per recollir idees i aconseguir la participació activa de la població local en l'elaboració d'una Estratègia Residu Zero.** Es va enviar informació impresa a totes les llars del municipi. Unes setmanes abans que la recollida selectiva porta aporta fos implantada a la zona, els voluntaris van distribuir gratuïtament kits de separació de residus a tots els domicilis, incloent les diverses papereres, les bosses necessàries i informació impresa addicional. Els voluntaris van rebre formació per a respondre els dubtes de la població sobre el nou sistema, la qual cosa va contribuir a que la participació fos fluida, immediata i eficaç.

Un estudi realitzat per la Universitat de La Sapienza, a Roma, comparant la recollida porta a porta en tres comunitats a Itàlia

(Capannori, Roma, Salerno), conclou que la participació a Capannori (99% dels habitants separen els seus residus) i la satisfacció (94%) foren superiors que en les altres dues comunitats. Aquest fet es correlaciona amb l'elevat percentatge de residents a Capannori que va rebre suficient informació sobre els canvis (98,6%), que va assistir a reunions sobre els canvis en la recollida (46%) i va saber on anar a demanar més informació sobre la recollida de residus (91%).

Una solució econòmicament viable

L'estalvi associat a no enviar la major part dels residus a abocadors molt costosos, juntament amb els beneficis de la venda de materials a les plantes de reciclatge comporta que el sistema sigui econòmicament autosuficient, i fins i tot va aconseguir estalviar més de 2 milions d'euros l'any 2009. Aquests estalvis es reinverteixen en infraestructures per a la reducció de residus i descomptes d'un 20% en els impostos fixos a la població. També ha finançat la contractació de 50 treballadors a ASCIT, impulsant l'ocupació a la regió.

“El municipi va estalviar més de 2 milions d'euros l'any 2009. Aquests estalvis es reinverteixen en infraestructures per a la reducció de residus i descomptes d'un 20% en els impostos fixos a la població. També ha finançat la contractació de 50 treballadors a ASCIT...”

Compostatge

Un dels elements més exitosos del nou sistema de recollida ha estat la separació de la fracció de residus orgànics. ASCIT realitza la recollida porta a porta dels residus orgànics freqüentment i es duen a una planta de compostatge a la província. L'any 2010 es van instal·lar màquines de compostatge Joraform als menjadors públics a Capannori. En el futur, aquestes màquines de compostatge local i col·lectiu podrien estendre's a grups de veïns, la qual cosa podria ajudar a reduir el cost de la recollida, transport i tractament de residus orgànics entre un 30 i un 70%.

També s'ha animat a la població a fer compostatge domèstic, i 2.200 llars han rebut compostadors gratuïts i informació sobre tècniques de compostatge.

Les llars que fan compost a casa tenen un incentiu del 10% de descompte a la seva taxa de residus, i a través del monitoratge in situ s'ha demostrat que el 96% de les llars utilitzen correctament els seus compostadors. Actualment s'està avaluant la possibilitat d'instal·lar una planta de biometanització a la zona.

“Amb un enfocament de col·laboració més que de confrontació, els fabricants han respost de manera positiva, i els fabricants de cafè han iniciat una investigació sobre les alternatives a les càpsules.”

Dissenyant un sistema sense residus

L'any 2010 Capannori va crear el primer Centre d'Investigació Residu Zero a Europa, on els experts en residus identifiquen el que encara es diposita en bosses grises de fracció resta i intenten trobar solucions per a reduir encara més el percentatge de fracció resta del 18%. Així fou com es van identificar les càpsules de cafè com un dels elements més habituals en la fracció resta, per la qual cosa el Centre d'Investigació es va reunir amb els fabricants de cafè, com Nespresso i Illy, per treballar en alternatives biodegradables o reciclables. De manera similar, i atès l'elevat volum de bolquers d'un sol ús presents en la fracció resta, el municipi va començar a oferir bolquers reutilitzables subvencionats per a les famílies locals. Amb un enfocament de col·laboració més que de confrontació, els fabricants han respost de manera positiva, i els fabricants de cafè han iniciat una investigació sobre les alternatives a les càpsules.

“L'any 2012 es van dur 93 tones d'objectes al Centre de Reutilització, on van ser reparats i venuts a preus assequibles”

Reutilització en el poble de Lammari l'any 2011, on els articles com roba, calçat, joguines, electrodomèstics i mobles que ja no són necessaris, però que encara estan en bon estat, poden ser reparats (si convé) i venuts a preus molt assequibles, desviant-los així dels abocadors i complint amb una funció social vital. El centre està ampliant la seva activitat i l'any 2012 va rebre 93 tones d'objectes.

Segons Rossano Ercolini, “Les xifres rècord de la 'Illa Ecologia' de Lammari (el centre de reutilització de residus voluminosos i altres) mostren que la **nostra cultura està canviant, en part degut a les polítiques del municipi. Mentre que abans la gent ho llençava tot, ara se n'adonen que les coses que es recuperen no només beneficien el medi ambient, sinó també a aquells que ara poden accedir a productes necessaris”.**

El centre també ofereix formació en habilitats de reparació com la costura, tapisseria i fusteria, i difon els valors i la pràctica de la reutilització.

Per a uns són residus, per altres són tresors. Les oportunitats de la reutilització.

No tan sols s'ha treballat per millorar els nivells de reciclatge, sinó s'ha posat molt d'èmfasi també en la reutilització. El municipi va obrir el seu propi Centre de

Pioners en prevenció de residus

L'àrea en la qual Capannori ha estat realment líder és en prevenció de residus - **entre 2004 i 2013 el volum total de residus generats per persona es va reduir un 39%** (de 1,92kg a 1,18kg /persona / any) i es veu que continuarà disminuint gràcies a l'ampliació del sistema de pagament per generació

A la botiga de queviures Effecorta, els consumidors poden comprar més de 250 productes d'alimentació i begudes d'origen local a granel.

El municipi també ofereix ajudes per a bolquers reutilitzables als pares locals.

(PxG). I encara és més sorprenent que la fracció resta per habitant va passar de 340 kg / any l'any 2006 a 146 kg l'any 2011, amb una disminució del 57%. Si es compara amb les xifres de Dinamarca, on es generen 409 kg de fracció resta per habitant i any (2011), es pot apreciar la magnitud d'aquesta fita.

Això significa que més d'augmentar els nivells de reciclatge, les autoritats locals han buscat la manera de reduir la generació de residus en origen. Com a part de la seva estratègia Residu Zero, s'han identificat 11 àrees d'acció. Potser la més visible de les quals sigui la venda de productes a granel – l'ajuntament va oferir incentius fiscals a les petites empreses locals per tal que els productes comuns poguessin ser reomplerts en els propis envasos dels clients, com per exemple detergents líquids. La botiga de queviures Effecorta va sorgir a Capannori l'any 2009 i ofereix més de 250 productes d'alimentació i begudes d'origen local a granel. Els consumidors poden comprar-hi pasta, vi, oli i cobrir moltes altres necessitats sense haver de llençar cap envàs.

El circuit curt – una benedicció per a l'agricultura local

Es van obrir dues estacions d'autoservei per a reomplir llet, introduint un model de distribució d'aliments de 'circuit curt' – les estacions són subministrades directament per una cooperativa d'agricultors locals i els consumidors compren sense la intermediació d'una planta d'envasat o minorista, de manera que paguen preus més baixos i els agricultors obtenen més beneficis per cada litre. L'èxit ha

estat enorme, **amb la venda de 200 litres de llet al dia a través de les estacions i el 91% dels clients reomplint els seus propis envasos, deixant així unes 90.000 ampolles fora del sistema de residus.**

Altres iniciatives han inclòs una campanya per augmentar el consum d'aigua de l'aixeta en detriment de l'embotellada (els italians són els majors consumidors d'Europa d'aigua mineral envasada), la supressió de coberts i vaixel·la d'un sol ús en edificis públics, incloses les escoles, la distribució de bosses de tela a les 17.800 llars de la ciutat i 5.000 a les empreses i la distribució de bolquers i productes sanitaris reutilitzables en farmàcies municipals. Totes aquestes iniciatives són el resultat de voluntat política proactiva en la direcció correcta, la qual cosa consciència i capacita la població per posar en pràctica hàbits de consum virtuoses.

Una comunitat emblemàtica

L'adopció d'un enfocament proactiu i holístic, i l'esforç per aconseguir la participació de la població en totes les etapes de l'elaboració de les polítiques són els elements clau que han portat Capannori a encapçalar les lligues europees en prevenció de residus i, a través de la seva posició emblemàtica en la Xarxa de Municipis Residu

Zero, ha inspirat a altres moltes comunitats per apuntar més enllà del mer compliment d'objectius de reciclatge. Els seus compromisos líders visionaris han vist oportunitats en lloc de problemes, i mitjançant el compromís transparent amb la població n'han fet un èxit de tota la comunitat.

Avui en dia, centenars de municipis segueixen l'exemple de Capannori.

Autora: **Aimee Van Vliet**,
August 2013

Traducció: **Marta Beltrán**,
Fundació per a la Prevenció
de Residus i Consum
Responsable

Les dues estacions de recàrrega autoservei per al subministre de llet distribueixen uns 200 L al dia, deixant prop de 90.000 ampolles fora del sistema de residus.

L'escola també està molt involucrada en tot el programa.

Fonts

www.uclg-cisd.org/sites/default/files/Capannori_2010_en_FINAL.pdf
www.comune.capannori.lu.it/sites/default/files/segreteria_sindaco/capannori-verso-rifiuti-zero-2011-r2.pdf
www.comune.capannori.lu.it/node/11408
www.lemonde.fr/planete/article/2013/06/19/capannori-la-cite-italienne-qui-montre-la-voie-du-zerodechets-en-europe_3432602_3244.html
www.efficorta.it

Per a més informació:

www.zerowasteurope.eu
www.facebook.com/ZeroWasteEurope

Contacte:

info@zerowasteurope.eu
Twitter @zerowasteurope
Estratègia Catalana de Residu Zero